

FOL

WILLIAM JAMES KİMDİR?

FOL 106

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 44396

FELSEFE 103
KİMDİR SERİSİ 03

WILLIAM JAMES KİMDİR?
ÉMİLE BOUTROUX

ÇEVİREN: SADIK ALTAN

ÖZGÜN ADI: *WILLIAM JAMES*
EDİSYON: 1911 PARİS

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: ECEM YILDIZ
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-625-7307-22-2

BASKI: AYRINTI BASIM YAY. VE MAT. HİZ. SAN. TİC. A.Ş.
MATBAA SERTİFİKA NO: 49599

1. BASKI: MART 2021

İLETİŞİM ADRESLERİ
CİNNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

WILLIAM JAMES KİMDİR?

ÉMILE BOUTROUX

ÇEVİREN
ŞADIK ALTAN

EMILE BOUTROUX

Fransa, Montrouge'da doğdu (1845). IV. Henri Lisesi'ne girdi ve klasik öğrenimini burada gördü. Ardından École Normale Supérieure'e girdi ve burada Jules Lachelire'nin öğrencisi oldu. Daha sonra Heidelberg Üniversitesi'nde eğitimine devam etti (1869-1870) ve Hermann von Helmholtz'dan ders aldı. Bir süre lisede felsefe öğretmenliği ve Nancy Üniversitesi'nde ders verdi (1874-76). Burada tanıştığı Henri Poincaré'nin kızkardeşi Aline Poincaré ile evlendi. Sorbonne'da modern felsefe tarihi kürsüsünde profesör oldu (1888). Henri Bergson ve Maurice Blondel gibi birçok önemli felsefecinin hocalığını yaptı. Académie Française'e seçildi (1912).

Başlıca eserleri: *De la Contingence des Lois de la Nature* (1874); *La Grèce Vaincue et les Premiers Stoïciens* (1875); *La Monadologie de Leibnitz* (1881); *Socrate, Fondateur de la Science Morale* (1883); *Questions de Morale et d'Éducation* (1895); *De l'Idée de Loi Naturelle dans la Science et la Philosophie Contemporaines* (1895); *Études d'Histoire de la Philosophie* (1897); *Du Devoir Militaire à Travers les Âges* (1899); *Pascal* (1900); *Essais d'Histoire de la Philosophie* (1901); *La Philosophie de Fichte. Psychologie du Mysticisme* (1902); *Science et Religion dans la Philosophie Contemporaine* (1908).

SADIK ALTAN

Tekirdağ doğumlu (1996). Lisans eğitimini Boğaziçi Üniversitesi psikoloji bölümünde tamamladı (2020). Siyasal-sosyal felsefe, politik-ekonomi ve tarihsel sosyoloji temel ilgi alanları arasındadır. Evli ve İstanbul'da yaşıyor.

Başlıca çevirileri: Émile Boutroux, *William James* (2021).

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	11
BİRİNCİ KISIM	
WILLIAM JAMES KİMDİR?	
BİRİNCİ BÖLÜM	
YAŞAMI	15
İKİNCİ BÖLÜM	
KİŞİLİĞİ	20
İKİNCİ KISIM	
WILLIAM JAMES'İN FELSEFESİ	
BİRİNCİ BÖLÜM	
PSIKOLOJİ	27
İKİNCİ BÖLÜM	
DİNİ PSIKOLOJİ	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
PRAGMATİZM	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
METAFİZİK	61
BEŞİNCİ BÖLÜM	
PEDAGOJİ	68
SONUÇ	79
DİZİN	86

GİRİŞ

Ünlü Amerikalı filozof Profesör William James, ülkesini ve hayatını 26 Ağustos 1910'da terk etti. Öğretileri bir yana, insan olarak öyle kıymetli birisiydi ki, yalnızca bunun hatırına onun içsel yaşamını, hissiyatını, karakterini, zekâsını, sohbet ve üslubunu, tek kelimeyle kişiliğini incelemek bile tek başına faydalı olabilirdi. Aslında, James'in çok içtenlikle sevdiği ve son anına kadar üzerine hayranlık uyandırıcasına üzerine titrediği erkek kardeşi büyük yazar Henry James, bütün o hassasiyeti, analiz kuvveti ve sanatıyla bu aziz portreyi çizmeliydi! Böyle bir çalışma, bariz şekilde filozofun öğretisini kavramak konusunda bize yardımcı olurdu. Çünkü bazı kişilerin kişiliği ve yapıtı, o derece ayrılabilir ki birisini anlamak için ötekini görmezden gelmesek bile en azından bize telkin ettiklerini ihmal etmemiz gerekir; William James için ise bunun tam tersi geçerlidir. O felsefenin temelini hayatın içinde olduğunu öğretti; felsefe, –onun gözünde okullardaki bir soyutlamadan ibaret olan– insanlığın kolektif ya da gayrişahsi yaşamında değil, gerçekten mevcut tek yaşam olan somut yaşamın içerisindeydi. Tıpkı gövdesinden koparılan bir çiçek nasıl solmakta gecikmezse, James de felsefenin, –gerçek bir içerikten yoksun kelimeler ve kavramların boş birlikteliğinde yozlaşmak istemiyorsa– en cüretkâr spekülasyonlarında bile düşünürün şahsiyetiyle arasındaki bağı koruması gerektiğini düşündü.

Kendi adımıza biz, William James'in ince ruhlu imgesine yeni bir yaşam verebileceğimizi iddia edemesek bile, en azından çehresinin bazı özelliklerini incelemeyi deneyelim; hiç olmazsa kendimizi onunla iletişime geçen herkese nüfuz eden kişiliğinin canlı etkisine seve seve teslim edelim. Bu şekilde belki onunla duygudaş bir şekilde iletişim kurup bir ölçüde onun iç dünyasını okuyabiliriz.

DİZİN

A

adalet 67
akıl 51, 69, 70, 83, 84, 85
alışkanlık 70, 71
anatomi 16, 17, 27
Aristoteles 49, 70, 84
aşk 22

B

başkaları 77
benlik 30, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 73
Bergson 7, 57, 58, 64, 65
Berkeley 29, 49
bilgi 4, 16, 37, 45, 48, 49, 52, 55, 57,
58, 59, 74
bilim 16, 17, 22, 28, 31, 34, 39, 47,
50, 52, 54, 55, 56, 57, 63, 66, 69,
70, 74, 82; modern ~ 35
bilinç 28, 29, 30, 31, 32, 34, 35, 37,
39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 49,
50, 54, 59, 60, 65, 66, 72, 73, 77,
76, 82; ~ akışı 31, 46; ~ hâlleri 29

C

cesaret 38, 63, 76, 77, 81

Ç

çağrışımçılık 29, 30, 34
çokluk 31

D

deneyim 20, 27, 28, 29, 31, 32, 39,
44, 46, 51, 52, 54, 56, 59, 61, 63,
65, 67, 71, 72, 81, 83
determinizm 33
Dewey 49
dikkat 36

din 22, 42, 44, 54, 57
dini: ~ deneyim 44, 59, 60, 83; ~ ha-
kikatler 15; ~ inanç 53, 54; ~ dene-
yim 44, 54
Diyojen 39
doğa 31, 33, 34, 38, 45, 47; ~ bilimi
31, 34, 38, 47; ~ yasaları 69
doğru sav 51, 54, 55, 56
doğrulama 55
doğruluk 51, 52, 54, 55, 56
duygu 35, 36, 66, 67, 77
duygular 36, 71, 76, 79
düşünce 20, 23, 31, 37, 49, 73, 75

E

eğitim 16, 22, 68, 74, 75; entelektüel
~ 76
Emerson 81
erdem 78
eski kafalı 74
estetik 36; ~ ve ahlaki duygular 36
evrim 33
eylem 52, 59, 61, 70, 78, 83, 85
eylemler 27, 71

F

Faust 59, 82, 83
F. C. S. Schiller 49
Fechner 64, 65
fedakârlık 22
felsefe 11, 41, 57, 64; modern ~ 47
feragat 77
fizyoloji 16, 17, 27, 28, 36, 37, 38,
48, 62, 73

G

Galileo 38
genel çekim yasası 29

- Grek felsefesi 84
 güzellik 67
- H**
 hayat 11
 Hegel 64
 Henry James 11, 15
 Hristiyanlık 16
 Hume 49
- I**
 içebakış [introspection] 30, 31
 ide 28
 idealistler 64
 imkânlar 68, 75
 inanç 23, 53, 54, 57, 64, 67, 68, 79
 insanlık 11, 22
 irade 46, 63, 83
- J**
 James-Lange teorisi 35
- K**
 kahramanlık 67, 78
 kalp 71; ~in düzeni 21
 kimya 16
- L**
 Lavoisier 38
 Locke 29, 49
- M**
 madde 15
 mantık 64
 materyalizm 33, 35, 36
 mekanizm 28, 33, 40
 metafizik 28, 35, 38, 45, 47, 55, 61,
 63, 64, 66, 82, 83
 Mill 29, 49
 M. James Jackson Putnam 15
 Myers 45, 63
- N**
 nedensellik 67, 84
 Newton 29
- P**
 Pascal 20, 21, 65, 71, 72
 patoloji 41
 pedagoji 69, 70
 Peirce 48
 Perry 79
 Pillon 53
 Platon 70, 84
 pragmatizm 18, 47, 48, 49, 52, 55,
 57, 61
 psikoloji 17, 18, 30, 31, 32, 33, 36,
 39, 37, 38, 39, 47, 48, 60, 70, 82
 psikolojik deneyim 29, 31, 44, 46, 63
- R**
 refleksler 28, 40
 Renouvier 19, 53
 ruh 30, 41, 43, 46, 58, 60, 61, 63,
 65, 70, 81, 84; ~un ölümsüzlüğü
 61, 62, 63
- S**
 sanat 69, 74
 sempati 22, 60, 67, 77
 sevgi 65, 83
 Sokrates 49
 sükûnet 57
 Swedenborg 15, 82
- T**
 tarih 67
 tıp 16, 23
 tolerans 77
- W**
 William M. Hunt 16
- Y**
 yüksek gayelere kendini adama 67